

Versió en Lectura Fàcil

La Mirada Tàctil

L'Enrajolada

Diputació
Barcelona

Text: Museus de Martorell – Montserrat Farreny

Adaptació a Lectura Fàcil: Gemma Pimenta i Laia Vidal
(Associació Lectura Fàcil)

Maquetació: Carme Guiral

Crèdits fotogràfics:

© Arxiu d'imatges dels Museus de Martorell

© Jordi Martí Gargallo

© Montserrat Farreny

Aquest logotip identifica els materials de Lectura Fàcil que segueixen les directrius internacionals de l'IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) i d'Inclusion Europe quant al llenguatge, el contingut i la forma, amb l'objectiu de facilitar-ne la comprensió. L'atorga l'Associació Lectura Fàcil (www.lecturafacil.net)

Sumari

Introducció	4
Francesc Santacana i Campmany	6
Francesc Santacana i Romeu	9
El jardí	11
Sala d'entrada des del jardí	14
El menjador	16
Distribuïdor. Espai de la taula esbarriada	18
Sala de Sant Esteve	19
El despatx	23
Sala del Baròmetre. Sala Rubricatus	26
L'escala	28
Rajola d'arts i oficis: el cisteller	29
Rajola d'arts i oficis: la geganta	31
Sala del Billar	35
Sala de les Cartes	39
Passadís dels ventalls	44
Les alcoves	46
La galeria	49
La collecció Faraudo	52

Introducció

Benvinguts i benvingudes a L'Enrajolada,
un dels museus més antics de Catalunya.

El va crear Francesc Santacana i Campmany l'any 1876,
i el va continuar el seu net, Francesc Santacana i Romeu.

La casa és un edifici de quatre plantes amb un jardí.

Francesc Santacana i Campmany va recollir a casa seva
restes de palaus, cases i edificis religiosos antics
que estaven en perill de desaparèixer.

S'identificava amb el natzarenisme, un corrent artístic
que s'interessava per l'art medieval, en especial l'art gòtic.

A L'Enrajolada hi ha pintures i dibuixos
de Francesc Santacana i Campmany
i també d'altres pintors, com els que van coincidir amb ell
quan estudiava a l'Escola de Llotja de Barcelona,
o d'altres que va conèixer després.

També hi ha restes antigues que es van trobar
a les excavacions arqueològiques que Francesc Santana
va promoure a Martorell i les zones properes.

Tots els fragments que van arribar al museu,
es van col·locar de tal manera que recuperessin
la seva funció original.

Per exemple, les restes arquitectòniques
es van instal·lar a les façanes de la casa del jardí
o a l'interior formant finestres, columnates, portals...

Als segles ^{xix} (19) i ^{xx} (20), la Casa Museu va rebre moltes visites
d'excursionistes i viatgers pel seu caràcter excepcional.

Al museu també hi ha alguns mobles originals de la casa,
una col·lecció de discos antics, diversos objectes de decoració,
com rellotges, ventalls, fotografies antigues, florerer,
capelletes amb la imatge de la Mare de Déu del Roser,
un gramòfon, etc.

Francesc Santacana i Campmany

Francesc Santacana i Campmany va néixer a Igualada l'any 1810 i va morir a Martorell l'any 1896.

Era fill de Teresa Campmany Par i Jaume Santacana Soler, un home important per a la vida pública de Martorell.

L'any 1828 va començar a estudiar a l'Escola de Nobles Arts de la Junta de Comerç a Barcelona, més coneguda com Escola de Llotja.

Gràcies a aquests estudis, va conèixer artistes importants, perquè eren els seus mestres o alumnes de l'Escola.

Sabem que el curs 1832-1833 encara hi era, però no sabem quan va acabar.

Al museu hi ha alguns dibuixos, aquarel·les i olis d'aquesta època d'estudiant.

Entre els anys 1854 i 1858,
Santacana es va reunir a casa seva amb diversos artistes,
com Fortuny, Caba, Moragas o Lorenzale.

A més, cada any es reunia a Martorell amb una colla d'amics
que es consideraven «els incansables amics de la veritat»:
eren l'escultor August Ferran; l'arquitecte Josep Oriol Mestres;
els pintors Lluís Rigalt i Ferran Ferrant;
l'escriptor i polític Bonaventura Carles Aribau;
el director de la Biblioteca Municipal de Barcelona, Joaquim Roca;
el polític Francesc Pi i Margall; l'escenògraf Frederic Lucini
i l'escriptor i periodista Francesc Miquel i Badia.

L'any 1855, Francesc Santacana i Marià Fortuny
van fer dos projectes decoratius semblants per a les festes
de celebració de la Immaculada a l'església de Santa Maria,
a Martorell, i a la de Sant Agustí, a Barcelona.

L'any 1875, el pintor Pelegrí Clavé va escriure al seu diari
que a Francesc Santacana li agradava molt
convidar els amics a casa seva per pintar,
que li agradava molt buscar antiguitats i
que tenia més de sis mil rajoles i molts capitells,
i que li havia ensenyat el dibuix del Museu Arqueològic
per acollir totes les peces recollides.

L'any 1876, Francesc Santacana va ser nomenat representant a Martorell de la Comissió Provincial de Monuments de Barcelona.

Francesc Santacana era propietari de terres, productor de vi i artista, però no es va dedicar a pintar com alguns dels seus companys de classe o professors. Va preferir salvar obres d'art que la majoria no volien.

Francesc Santacana es va casar amb Eulàlia Carreras i Pahissa i van tenir un fill, anomenat Lluís, que va ser farmacèutic.

Francesc Santacana i Romeu

Francesc Santacana i Romeu va néixer a Martorell l'any 1883 i va morir, també a Martorell, l'any 1936.

Era el net del fundador de L'Enrajolada,
i va heretar del seu avi la passió per l'art.

Va estudiar la carrera de Medicina,
però va dedicar molt de temps a promoure el cooperativisme
i també es va implicar molt en el museu.

Va ser un gran defensor de les cooperatives,
sobretot del sector del vi.

Va participar en la creació de la Unió de Vinyaters de Catalunya,
que es va fundar l'any 1910, i en va ser president durant 15 anys.

També va ser present a la fundació
del Sindicat Vitícola Comarcal de Martorell l'any 1917,
i el va presidir fins l'any 1933.

Va ser president de la Confederación Nacional de Viticultores, creada el 1924, i de la Unió de Sindicats Agrícoles de Catalunya, de l'any 1931.

L'any 1924 va ser nomenat diputat provincial per Barcelona. Va ser sotspresident de la Generalitat de Catalunya amb el president Francesc Macià, en la Comissió Assessora d'Agricultura de la Generalitat (1931), i regidor de Subministraments de l'Ajuntament de Barcelona (1935).

L'any 1930 va fer construir una piscina pública a la vora de L'Enrajolada i va ajudar a crear el Club Natació Martorell, juntament amb Francesc Massana Rovira, que també era metge a Martorell, com ell.

L'any 1936, quan va començar la Guerra Civil Espanyola, el van assassinar.

El jardí

L'edifici on hi ha la galeria gran està fet amb elements arquitectònics que procedeixen d'altres edificis antics, la majoria de Barcelona.

A la façana oest del museu, hi ha un portal fet amb peces de dos edificis diferents:

la part superior és una llinda renaixentista

de la Casa Gralla de Barcelona,

i les parts laterals i inferior, que també són renaixentistes,

són de la Sala del Trentenari

de la Casa de la Ciutat de Barcelona.

Els escuts laterals provenen del convent del Carme
i l'escut central, del convent de Jonqueres.
A sobre, hi ha tres medallons renaixentistes,
que també procedeixen del Trentenari.
Al damunt, hi ha tres escuts del convent de Jerusalem.
Per tota la casa hi ha escuts
del convent del Carme de Barcelona.

A l'esquerra del portal, hi veiem una finestra
procedent d'una casa de les monges jerònimes,
i, a sota, dos medallons renaixentistes de les virtuts, Fe i Caritat,
procedents del Trentenari.

A la dreta del portal, hi ha una finestra feta de peces
de tres edificis diferents:
la part superior, on hi diu «Sant Server» amb lletres gòtiques,
procedeix del portal de muralla de Canaletes,
els laterals renaixentistes de terracota
són del Palau Menor de Barcelona,
i, a sota, un altre medalló amb la virtut de l'Esperança
és de la Sala del Trentenari.

A la part nord hi ha el portal romànic del claustre
del convent de Sant Pere de les Puelles
i una finestra d'una casa de les monges jerònimes
del carrer Davallada de Viladecols de Barcelona,
amb un ampit decorat del segle XII (12),
procedent del Priorat de Sant Genís de Rocafort.

A la façana nord de la casa, hi ha un capitell amb 8 caps
que és del claustre romànic de Montserrat
i una finestra de la masia de Can Terme de la Parra de Gelida.

Repartits pel jardí de L'Enrajolada podem destacar:
un banc d'obra fet de rajoles de colors procedents
del convent de Jerusalem de Barcelona
i de fragments arquitectònics antics:
la base del banc està feta amb el fris de la porta
d'una casa del carrer Hospital
que era propietat de les monges del convent de Jerusalem,
i, als costats, la part superior de columnes amb capitells
del convent del Carme.

Una mica més enllà, al mateix nivell, hi veiem el bust de bronze
de Francesc Santacana i Romeu,
de l'escultor Juli Pérez Ripoll, i el pou.

I al nivell superior del jardí, destaca el brollador
amb el bust de bronze de Francesc Santacana i Campmany,
fet per l'escultor Ramon Escardó Montolio,
collocat al damunt d'una columna en espiral,
anomenada helicoïdal.

Sala d'entrada des del jardí

Els elements més nombrosos del museu són els objectes de ceràmica, sobretot les rajoles. Hi ha rajoles de diversos tipus, orígens i èpoques, des del segle ^{xiv} (14) fins al primer terç del segle ^{xx} (20), de manera que hi ha gairebé tota la història de la rajoleria representada a les parets de la casa.

Les rajoles que provenien del terra o els murs ara les trobem a la paret, o bé emmarcades com un quadre o bé com a arrimadors. Els arrimadors són les parts de la paret que estan cobertes per rajola per protegir la paret o per decorar-la.

En destaca un arrimador amb les composicions de sis rajoles, que representen un gerro amb flors i ocells, del 1702, segurament fetes als tallers dels Gual, a Barcelona, i que havien estat al convent de Nostra Senyora de Jerusalem, també a Barcelona.

També destaquen les rajoles que representen oficis, fetes al segle ^{xvii} (17), que s'han emmarcat amb rajoles verdes, fetes a finals del segle ^{xviii} (18), i s'han combinat amb quatre plats i una fruitera de ceràmica catalana.

En aquesta sala hi ha un moble d'escriptori, anomenat canterano, d'estil Carles IV, de finals del segle XVIII (18) – inicis del segle XIX (19), fet amb fusta de noguera.

També hi trobem una tauleta de peus de lira decorada amb marqueteria del darrer quart del segle XIX (19) i un conjunt de cadires amb seient de boga i respatller amb la silueta d'una palmera, d'estil neoclàssic, de finals del segle XVIII (18) – inicis del segle XIX (19).

El menjador

La meitat inferior de les parets del menjador està coberta per un arrimador fet de rajoles blanques i verdes en forma de ziga-zaga, amb una filera a la part superior feta amb una mostra de les primeres rajoles policromades catalanes, que representen diverses figures geomètriques. Aquestes peces són de finals del segle XVI (16) o inicis del segle XVII (17) i procedeixen del convent de Jerusalem de Barcelona.

En aquesta primera filera de l'arrimador, també hi trobem rajoles gravades en verd i blanc amb dibuixos de flors de quatre pètals, cercles i semicercles, fetes pels escudellers de Barcelona a finals del segle XVII (17) – primer quart del segle XVIII (18). Els escudellers eren els artesans que feien les rajoles i les peces de ceràmica decorada.

A les parets, sobre l'arrimador, hi ha diversos plats decorats amb coure, del segle XVIII (18); plats de colors de ceràmica popular valenciana de Ribesalbes (Castelló) i plats fabricats a Manises (València), tots del segle XIX (19).

Entre els plats també hi veiem uns escuts i unes claus de volta tallades en fusta i pintades, que es van fer a principis del segle XVI (16) i venien del convent de Jerusalem de Barcelona.

Al centre de la sala hi ha una gran taula rectangular feta de fusta de palmera, amb 6 potes d'estil neorenaixentista.

Al costat, hi ha un armari d'estil barroc, de fusta de noguera, del segle XVIII (18).

I també hi ha un conjunt de cadires de fusta de pollancre, amb la part del seient feta de boga, que es van fabricar a principis del segle XX (20).

A la lleixa de la llar de foc hi ha tres pots de farmàcia antics de ceràmica catalana, decorats amb blau. N'hi ha dos que porten un cartell amb el producte que hi havia al seu interior.

Distribuïdor.

Espai de la taula esbarriada

Aquest petit espai era el rebedor de la casa museu. Hi destaca una pintura en aquarel·la que representa una taula amb diversos papers desendregats a sobre com documents, estampes, cartes de joc, retalls de diari, dibuixos infantils dels seus germans...

La va pintar Francesc Santacana i Campmany l'any 1831, mentre estudiava a l'Escola de Llotja, i la va dedicar a la seva mare i al seu pare.

Sala de Sant Esteve

En aquesta sala hi ha un arrimador de rajoles, la majoria amb fons blanc i decoracions blaves. Les que tenen un dibuix a l'interior d'un cercle són conegudes com a rajoles fetes a l'estil de Delft (Països Baixos), fabricades a Triana (Sevilla).

Les que tenen una franja horitzontal de color blau a la part superior i a la part inferior del dibuix són fabricades a Talavera (Toledo).

També hi ha un fragment d'un retaule gòtic dedicat a sant Esteve, dels segles ^{xiv} (14) - ^{xv} (15).

Segons el catàleg del museu de l'any 1909, aquest retaule provenia del convent dels Caputxins de Martorell.

La fusta està pintada amb la tècnica del tremp d'ou, que barreja els colors en pols amb el rovell d'un ou cru. El daurat es fa amb una làmina d'or anomenada pa d'or, i s'ha aplicat damunt del relleu fet amb estuc (guix o calç).

S'hi representa sant Esteve dempeus, vestit amb roba cerimonial catòlica i amb aurèola de sant.

Amb la mà dreta sosté una palma i amb l'esquerra un llibre tancat. Damunt del llibre hi veiem tres pedres que ens recorden que sant Esteve va morir apedregat. A la part del terra es pot veure el paviment enrajolat de l'època en la qual es va fer el retaule.

També hi trobem una pintura a l'oli inacabada
que representa el Pont del Diable.
Segurament la va pintar el mateix Santacana.

I algunes còpies d'obres reconegudes,
com *El Salvador amb l'Eucaristia* i *l'Ecce Homo*,
del pintor Juan de Juanes.

Els originals d'aquestes obres són al Museo del Prado, a Madrid.

I també hi ha algunes petites aquarel·les i dibuixos
que representen paisatges, ruïnes, escenes diverses,
lluïtes, personatges...

Són obra de diversos autors,
alguns d'ells companys o professors
de Francesc Santacana a l'Escola de Llotja.

Entre els quadres hi ha unes quantes rajoles hispanoàrabs,
emmarcades.

Santacana diu que algunes són de l'Alhambra de Granada,
de la catedral de Saragossa i de la cartoixa de Valldecrist.

Pel que fa al mobiliari, destaca una arca d'estil neorenaixentista mudèjar, de finals del segle XIX (19).

A l'interior de la tapa hi ha unes lletres que representen el nom de Jesucrist.

També hi ha dues **consols** que barregen diversos estils, d'inicis del segle XX (20), i una **cornucòpia** amb mirall a joc amb quatre **raconeres** rococó de finals del segle XVIII (18).

Consola: una mena de taula adossada a la paret i sovint sota un mirall.

Cornucòpia: mirall amb un marc molt elaborat.

Raconera: petita prestatgeria decorativa que es posa al racó d'una habitació.

El despatx

En aquest espai hi ha un arrimador amb rajoles de Triana policromades, del segle XVIII (18).

Estaven decorades a l'estil de la ceràmica de Delft, un estil holandès.

A les parets, hi ha rajoles gòtiques de paviment i alguns **alfardons**, dels segles XV (15) – XVI (16).

Són produccions catalanes o valencianes, decorades amb **trepça** o **estergit** que poden representar escuts, elements vegetals, inscripcions, etcètera.

Alfardó: tipus de rajola hexagonal (de 6 costats), amb dos costats centrals més allargats.

Trepça: plantilla amb el dibuix retallat.

Estergit: plantilla amb el dibuix perforat que cal resseguir.

A més, hi ha un grup de rajoletes quadrades, decorades amb formes geomètriques o d'animals, pintades amb la tècnica de la **corda seca**, que procedien de l'antiga catedral de Barcelona. I una rajola feta amb argila blanca, decorada amb una flor de lis, dels segles xiv (14) - xv (15), procedent de Santes Creus.

Corda seca: tipus de decoració ceràmica que utilitza un greix o oli per fer el dibuix i que impedeix que es barregin els colors quan la peça es cou al forn.

La sala està presidida per una gran pintura anònima que representa la Pietat, inspirada en un gravat de Nicolas Viennot, fet a partir d'una obra del pintor Van Dyck.

També hi trobem un esbós d'un dibuix preparatori de Marià Fortuny per al seu gran quadre dels almogàvers en lluita; una aquarella de l'interior de la catedral de Sant Marc a Venècia, de Claudi Lorenzale; i un dibuix de Santiago Apòstol, fet per Damià Campeny. Pel que fa al mobiliari, destaca una **arquimesa** d'estil renaixentista mudèjar catalanoaragonesa, de mitjan segle XVI (16).

Està decorada amb **marqueteria** de fusta i os.

Una **arquimesa** és la combinació d'una arca amb la porta abatible col·locada damunt d'una taula. La peça frontal, en obrir-se, es pot utilitzar d'escriptori i deixa a la vista una dotzena de calaixets i dues portetes amb pany.

La **marqueteria** és una tècnica de decoració que consisteix a enganxar petits trossets de fusta, os, ivori, carei, pedres dures, etc. de diferents colors per crear dibuixos.

Sala del Baròmetre

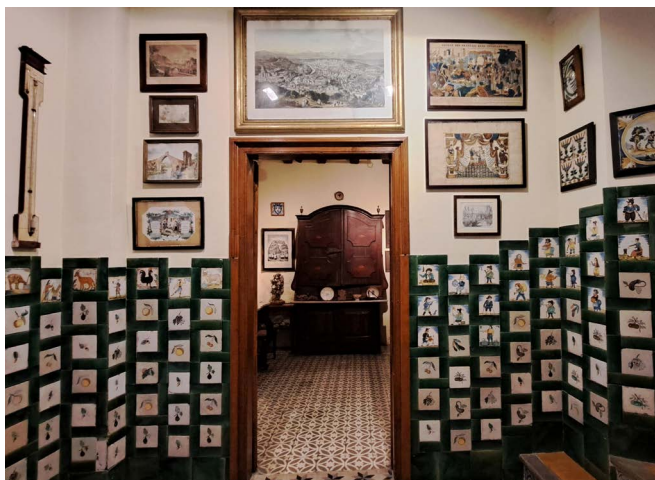
Sala Rubricatus

En aquest petit espai que fa de distribuïdor hi ha un exemplar del baròmetre de mercuri de Torricelli.

Les parets estan envoltades per un arrimador de rajoles catalanes, la majoria del segle XIX (19), que combina tres tipus de decoracions: dibuixos de fruites i verdures, representacions d'oficis, i caricatures de personatges.

Hi trobem una tapa d'arca de mariner, feta de fusta de cedre, decorada amb una representació del pecat original d'Adam i Eva.

I un conjunt d'estampes, de les quals podem destacar la de la fàbrica de **blondes** que Salvador Santacana i Campmany tenia a Barcelona. Era germà de Francesc, fundador de L'Enrajolada.

La **blonda** és una punta de coixí feta amb fil de seda.

Des de la Sala del Baròmetre es pot accedir a la Sala Rubricatus, una petita habitació presidida per un armari fabricat a Catalunya a finals del segle XVIII (18).

L'armari potser es va reformar per adaptar-lo a la farmàcia de Lluís Santacana i Carreras, fill del fundador de L'Enrajolada, que va acabar els estudis de Farmàcia el 1876.

També hi podem trobar alguns elements relacionats amb el Sindicat Vitícola Comarcal de Martorell, que va fundar Francesc Santacana Romeu l'any 1917, i també amb les caves Rubricatus, situades sota el jardí.

L'escala

Aquest espai comunica la primera planta amb la segona.

Hi ha un arrimador amb rajoles catalanes del segle XVIII (18), que representen arts i oficis i diversos elements de la cultura popular i festiva.

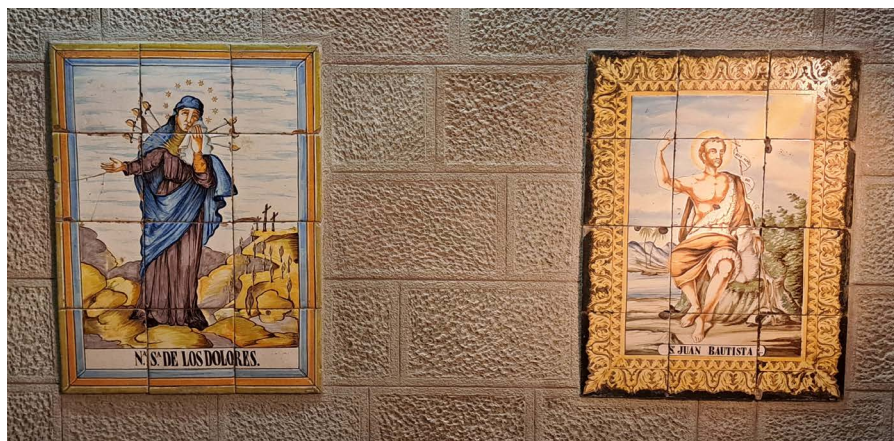
Les rajoles amb representacions d'arts i oficis són alguns dels objectes de ceràmica més típics de Catalunya als segles XVII (17) i XVIII (18).

S'inspiraven en auques, estampes o gravats, fets a Catalunya o en altres països.

S'hi representen oficis, però també costums i tradicions, animals, vegetals, edificis, vaixells, instruments...

A la part superior de les parets,
trobem uns plafons de rajoles de València
amb les imatges de la verge dels Dolors i sant Joan Baptista,
i una vista del Palau Reial de Madrid.

Rajola d'arts i oficis: el cisteller

Aquesta rajola representa un cisteller.

Hi ha un personatge dibuixat de perfil, assegut en una banqueta, vestit amb una camisolada ataronjada, pantalons curts blau marí, mitges grogues, sabates negres i gorra negra.

Està fent un cistell de vímet, que reposa sobre la seva falda.

Al fons, hi ha núvols blaus, estols d'ocells, i un paisatge pintat amb tonalitats verdoses, ataronjades i grogues al fons, i de colors, verd, verd blau i blau marí.

La rajola porta una tanca de color groc perfilada amb línia negra.

Rajola d'arts i oficis: la geganta

Aquesta rajola representa una geganta del seguici popular.
La figura està representada dempeus,
però només fins a mitja cuixa,
perquè és tan alta que no hi cap sencera.

Porta un ventall de color verd en una mà
i un mocador blanc a l'altra.
Vesteix una camisa de color ocre, faldilla ataronjada,
i un abric de color verd amb puntes blavoses al coll i als punys.

Va pentinada amb un monyo i porta arracades llargues.
Al cel blanc hi ha núvols blaus i quatre ocells
pintats amb pinzellada fina.
Al fons hi ha petites muntanyetes griseses i un parell d'**atzavares**.
La rajola porta una tanca de color groc perfilada amb línia negra.

Una **atzavara**
és un tipus
de planta.

A la part superior de les parets,
trobem uns plafons de rajoles de València
amb les imatges de la verge dels Dolors i sant Joan Baptista,
i una vista del Palau Reial de Madrid.

També hi ha uns altres plafons de ceràmica catalana
amb imatges de sant Isidre, sant Jaume, sant Antoni Abat
i el Nen Jesús passionari.

La composició de rajoles amb la imatge de Jesús
portant a l'espatlla els elements que simbolitzen la passió
procedeix del convent de Nostra Senyora de Jerusalem de Barcelona,
i es va fabricar entre els anys 1696 i 1737.

S'atribueix als escudellers barcelonins Jeroni o Josep Gual.
Els escudellers eren els artesans que feien i decoraven les rajoles.

També hi ha un rellotge de paret tipus Morez,
amb frontal de llautó repussat i esfera de porcellana,
d'estil neoclàssic, fet a la segona meitat del segle XIX (19).
El llautó repussat és una tècnica del metall que permet
donar-li forma perquè quedi un dibuix en baix relleu.

A sobre del rellotge, hi ha una escultura de la Immaculada
amb un fons de rajoles d'aresta.
No sabem qui n'és l'autor.

Al portal que dona accés a la Sala del Billar hi ha diversos elements del segle XVI (16), procedents de Barcelona, com ara la llinda amb guardapols recolzada en dues mènsules esculpides amb els caps d'un home i una dona.

La llinda és la part transversal superior de la porta, el guardapols és l'estructura que la protegia i la decorava i les mènsules són les peces que serveixen per subjectar la llinda.

A la part superior del portal, hi ha un amoret assegut amb una au a cada banda.

A la part inferior, sota l'arc, hi ha un relleu amb la representació d'uns éssers fantàstics que lluiten.

Segons el catàleg del Museu de L'Enrajolada de l'any 1909, aquesta peça procedeix del balcó d'una casa del passeig de Colom de Barcelona, on, segons la tradició, es va allotjar Miguel de Cervantes, el famós escriptor espanyol.

Sala del Billar

En aquesta sala hi havia un billar que ja no es conserva.

El que sí que existeix és una taula de joc convertible per jugar a escacs, a les cartes o al dòmino.

És d'estil neoclàssic, i es va construir a mitjan segle XIX (19).

Hi ha 4 caixes de núvia fabricades a Catalunya.

Una és d'estil neorenaixentista

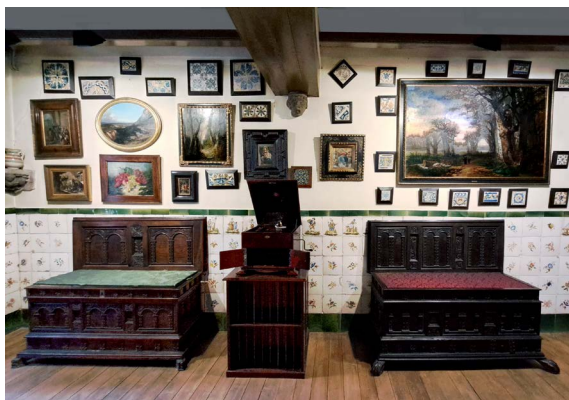
i es va fer la segona meitat del segle XIX (19).

Les altres tres són d'estil barroc

i de la segona meitat del segle XVII (17).

La caixa de núvia és un gran contenidor amb tapa que s'utilitzava per guardar l'aixovar de la núvia, quan encara no existien els armaris.

També hi ha un gramòfon de començaments del segle XX (20), a sobre d'un moble que serveix per guardar els àlbums de la col·lecció de discos de la família Santacana.

A la sala hi trobem rajoles de mostra valencianes variades i una col·lecció de rajoles de gènere i flors del segle XIX (19).

Al segle XVIII (18), al País Valencià es van posar molt de moda les rajoles policromes, que servien per cobrir tant terres com parets. Les rajoles, que fan 20 cm x 20 cm, es col·loquen de manera individual o formant conjunts, i tenen una decoració barroca molt colorista de motius populars.

N'és un exemple la gran composició, feta al segle XVIII (18), que presideix aquest espai i que representa un jardí d'estil francès.

També hi ha diverses pintures de paisatges de Lluís Rigalt i Farriols, entre les quals podem destacar la pintura a l'oli de Belvitge (1976), i una aquarel·la que representa una vista del Pont del Diable i de Montserrat des del Congost (1851).

Hi trobem una petita pintura a l'oli, de Fragonard (1732 - 1806),
que representa una escena mitològica:
una **bacant** del seguici de **Bacus**.

Una **natura morta** amb préssecs i raïms
de Ramon Martí Alsina (1826 - 1894).

I una aquarel·la de Ramon Amado, que representa un sabater,
amb una dedicatòria a Francesc Santacana Campmany (1867).

Una **bacant** és una seguidora del culte a **Bacus**, déu romà del vi i la vinya.

Una **natura morta** és un tipus de pintura on apareixen objectes en un espai determinat, com animals, fruita, flors, estris...

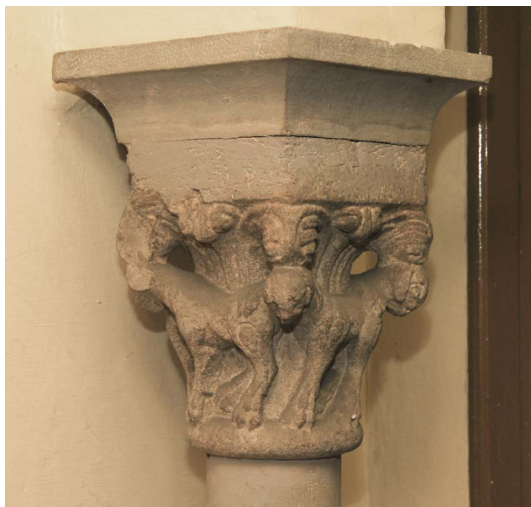
Sala de les Cartes

La part inferior de les parets d'aquesta sala està coberta per un **arrimador** de rajoles valencianes del segle XIX (19).

Hi ha tres fileres de columnes amb capitells originals procedents de llocs diversos: Santa Margarida, Sant Genís de Rocafort, la presó i una casa pairal de Martorell; el convent del Carme i una casa particular de Barcelona; i un **capitell** del monestir de Poblet, decorat amb les figures d'uns anyells i volutes de formes vegetals. La majoria dels capitells són d'estil romànic dels segles X (10) – XII (12).

Punt tàctil

Un **arrimador** és un revestiment que es posa a la part baixa d'algunes parets per a protegir-les.

Un **capitell** és la part superior d'una columna, sovint decorat amb escultures.

Aquesta habitació es diu «Sala de les Cartes»,
perquè hi ha un joc de cartes
dissenyat per Francesc Santacana i Campmany.
És una versió de la baralla espanyola,
feta amb tinta negra i aquarella sobre paper,
amb dibuixos de personatges orientals i guerrers,
petits paisatges, edificis, ponts, vaixells, ocells,
elements simbòlics, etc.

A sobre, hi ha un bust de terracota que representa Marià Fortuny,
realitzat per Joan Roig i Solé.

Fortuny i Roig van ser companys d'estudis a l'Escola de Llotja,
on també havia estudiat, uns quants anys abans,
Francesc Santacana.

Com en tota la casa, hi ha rajoles emmarcades a les parets, entre les quals podem destacar una rajola hexagonal, de sis costats, amb decoració simètrica, i rajoles d'aresta, una altra de les tècniques utilitzades per impedir la barreja de colors en coure les rajoles al forn.

Dels objectes de ceràmica, en podem destacar unes peces pintades amb color de coure, una decoració anomenada de «reflex metàl·lic»: una fruitera amb el dibuix d'un gerro amb flors de cascall, del segle XVIII (18); un plat amb un ocell al centre conegut com «pardalot», del segle XVII (17); un plat decorat amb la clavellines (flor), del segle XVIII (18), tots de fabricació valenciana. També es pot veure un plat fet a Catalunya, decorat amb el dibuix d'una llebre i vegetació.

Pel que fa als exemplars de ceràmica decorats en blau, podem destacar un parell de fruiteres catalanes, una amb dibuixos de flors d'influència francesa, de mitjan segle XVIII (18), i una altra amb un tipus de decoració que recorda una arracada, de finals del segle XVIII (18). Les fruiteres són plats amb un peu alt.

De mobiliari podem destacar un escriptori del segle XIX (19), que recorda un edifici o palau, d'estil neobarroc, que imita models napolitans de la segona meitat del segle XVII (17). Està recobert amb làmines de carei (closca de tortuga) i al centre del moble hi ha una porteta amb una figureta que sembla Minerva, la deessa romana de la saviesa i les arts.

També hi ha una caixa de núvia mudèjar renaixentista de la segona meitat del segle XVI (16), decorada amb motius de flors, estels o rombes fets amb la tècnica del pinyonet.

Punt tàctil

Entre la Sala del Billar i la Sala de les Cartes, hi ha un passadís que dona a la porta del carrer Santacana. Al passadís hi ha alguns dibuixos a llapis dels estudis artístics de Santacana i dibuixos de Pau Rigalt i Fargas, professor de la càtedra de dibuix, perspectiva i paisatge a l'Escola de Llotja i pare del seu company d'estudis i amic, Lluís Rigalt.

Passadís dels ventalls

El passadís que porta als dormitoris està decorat amb una col·lecció de ventalls del segle XIX (19) i principis del segle XX (20).

La majoria dels ventalls tenen les barnilles de nacre, ivori, os o banya, i la superfície de paper, decorada amb pintures d'escenes romàntiques i flors.

Hi ha un parell de consoles catalanes amb mirall: una és d'estil ferrandí amb elements de l'estil isabelí, fabricada cap a l'any 1835; i l'altra és d'estil isabelí, fabricada cap a l'any 1840.

Les dues consoles estan decorades amb marqueteria amb motius vegetals, i tenen motllures daurades i potes amb rodes. Només una conserva el coronament.

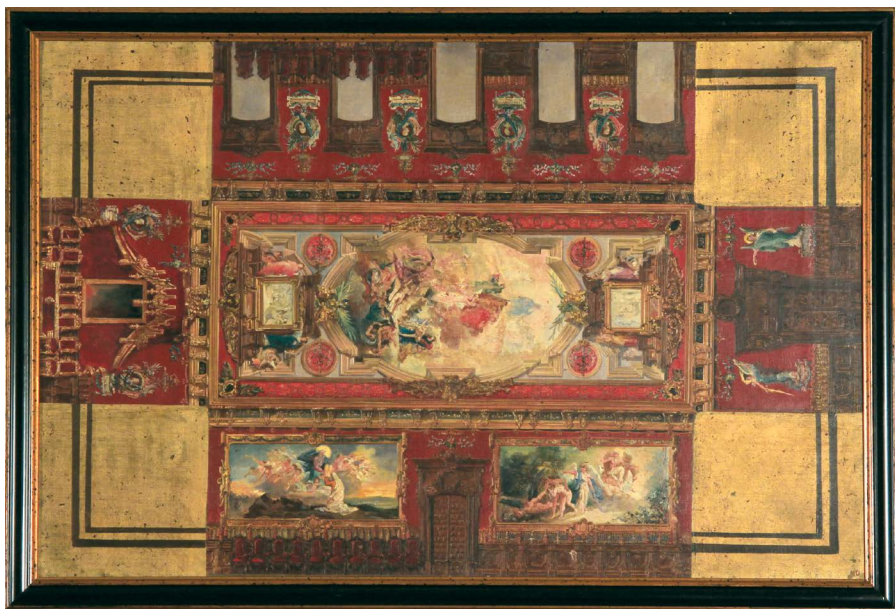
Damunt del marbre de les consoles
hi ha quatre floreres d'urna de vidre,
amb flors de tela o pa d'àngel.

En aquest passadís també hi ha el projecte de decoració
del *fumoir* del Liceu.

Sembla que el va dissenyar Antoni Caba i Casamitjana.

Un *fumoir* és una sala que hi havia en alguns edificis,
on es reunien els homes per fumar i xerrar.

L'any 1861 el Liceu va patir un incendi molt greu
i es va haver de reformar,
potser aquest projecte és d'aquesta època.

Les alcoves

A L'Enrajolada es conserven dos dormitoris o alcoves.
En el dormitori de parets verdes hi ha un gran llit d'estil imperi,
de finals del segle XVIII (18),
amb un capçal format per dues peces rectangulars
i coronat amb una garlanda estil imperi
i un relleu de bronze que representa el despertar de Venus.

Al costat, hi ha una calaixera lligador catalana o mallorquina,
d'estil Carles IV, amb elements neoclàssics
i decorada amb marqueteria, de finals de segle XVIII (18).

També hi ha una altra calaixera d'estil isabelí
amb marqueteria i potes de rodeta.

A l'altre dormitori hi trobem un gran llit isabelí neorococó, fabricat a Catalunya cap a l'any 1850, amb el capçal i els peus en forma de góndola.

Al costat, hi ha un parell de taules raconeres d'estil neoclàssic de finals del segle XVIII (18) - inicis del segle XIX (19); un lavabo de fusta de faig envernissat, d'estil alfonsí, fet cap al 1875; una consola d'estil ferrandí amb un mirall, feta a Catalunya a principis del XIX (19); una calaixera d'estil isabelí, de cap a l'any 1840, amb un frontal de palma de caoba i marqueteria, i un mirall rococó de la segona meitat del segle XVIII (18).

A més, als dos dormitoris hi ha unes escaparates amb una imatge de la Mare de Déu del Roser a cadascuna: una d'estil rococó, daurada a l'or fi, feta a Catalunya cap a l'any 1780; l'altra, d'estil neoclàssic, de finals del XVIII (18).

També hi ha algunes pintures sobre vidre d'autor desconegut amb imatges del santoral catòlic; i alguns objectes com rellotges i fotografies familiars, entre d'altres.

La galeria

A la galeria situada a la part superior de l'edifici, a la part nord de la casa museu, hi destaquen les composicions de rajoles procedents de la capella de Santa Eulàlia de l'església parroquial de Santa Maria de Martorell.

A la part central de l'immens conjunt de rajoles, s'hi representa una escena de la vida de santa Eulàlia: hi apareix Eulàlia davant del romà Dacià, que va perseguir cruelment les persones cristianes al segle IV (4). En un altre fragment de rajoles, apareix santa Eulàlia davant del seu botxí. Les dues composicions es van fer a Barcelona cap a l'any 1676 i les va fer l'escudeller català Llorenç Passoles.

També hi destaquen dues escultures fetes de pedra d'alabastre: una representa sant Blai o sant Guillem de Bourges i no sabem qui la va fer, però sí que sabem que pertany al segle XVII (17) i procedeix de Poblet; l'altra representa una marededeu amb el nen, és d'època gòtica i procedeix del timpà de la porta de Sant Jacint del convent de Santa Caterina de Barcelona.

Hi ha una altra marededeu, asseguda, localitzada en unes excavacions a Martorell, segons el catàleg de L'Enrajolada del 1909.

També hi ha dues claus de volta del segle XV (15) que procedeixen del convent de Nostra Senyora de Jerusalem de Barcelona: una té restes de pintura i s'hi representa l'Anunciació; i l'altra representa uns àngels sostenint un escut.

Hi ha, també, un escut de Barcelona del segle XVII (17), procedent de la casa de Pastim, la fleca municipal que hi havia al carrer Tallers de Barcelona; i altres escuts diversos procedents del convent del Carme de Barcelona.

Per últim, hi destaca un cap de Medusa.

Segons la mitologia grega, Medusa era un monstre femení que convertia en pedra les persones que la miraven.

Normalment, se la representa amb serps en lloc de cabells.

Segons el catàleg del Museu de L'Enrajolada del 1909, aquesta peça procedia del Portal de Mar de l'antiga muralla de Barcelona, al Pla de Palau, que era un dels deu portals que tenia la muralla de la ciutat.

Entre els anys 1844 i 1848, el Pla de Palau es va reformar i aquest portal es va enderrocar.

Punt tàctil

La col·lecció Faraudo

Lluís Faraudo i de Saint-Germain va néixer a Barcelona l'any 1867 i hi va morir l'any 1957.

Era fill del diplomàtic Antoni Faraudo Stagno.

Va ser militar i un gran estudiós de textos catalans antics.

Durant la seva vida també va colleccionar peces de ceràmica.

La seva col·lecció de ceràmica té 329 peces de diferents tipus, principalment de factura catalana o valenciana.

Va arribar al Museu de L'Enrajolada l'any 1966, procedent del Museu Arqueològic de Barcelona.

En destaca la rajola de la llebre o conill, decorada amb verd i manganès; les rajoletes decorades en color de coure, anomenades de reflex metàl·lic; les rajoles, les rajoletes i els alfardons de formes diverses decorats en blau; i els socarrats.

El socarrat és una placa de fang cuit decorat,
de forma quadrada o rectangular,
que es col·loca entre les bigues del sostre com a decoració.

També formen part de la col·lecció Faraudo
un grup de rajoles catalanes d'oficis
i el conjunt de rajoles dissenyades pel pintor Ramon Casas
que representen els invents del segle XIX (19),
que s'anunciaven a la revista *Pèl i Ploma*.

A més de rajoles, Faraudo també va colleccionar plats, escudelles, pots i gerres de farmàcia, de diferents èpoques i dissenys.

I també algunes peces d'autor conegut:
una gerra amb l'escut de Barcelona
firmada per Josep Aragay, del 1915,
i dos plafons de rajoles de Josep Guardiola:
Regina Pacis, del 1922,
i *Sant Patró de Catalunya* –sant Jordi– del 1925.

Al mateix espai on s'exposa la collecció de ceràmica Faraudo, hi trobem també algunes peces interessants de la collecció Santacana:

- una gerra de ceràmica amb vernís verd trobada al campanar d'Abrera,
- i una escultura de pedra d'alabastre de sant Antoni Abat, procedent del monestir de Poblet, realitzada al taller de Damià Forment cap als anys 1527-1530.

